

JUVENILIE
LADISLAVA KLÍMY

V patnáctém roce procitla, jednoho osudného
odpoledne, rázem a děsivě má dosud spící
snící podstata pod jednou ze svých forem:
musit násilně myslit o nemyslitelnostech.
/L.K. Vlastní životopis/

LADISLAV KLÍMA

JUVENILIE

Vzpomínky od Jana Paroubka
a poznámky Jar. Kabeše

O S U D.

Fantasie.

Kráčel jsem podivnou motanicí chodeb.

Po stěnách visely po různu bizzartní,
blikající lampy; vůkol tma, mstnými pa-
prsky lamp spoře přerývaná.

Hrobovým tichem duněly příšerně mé
kroky; zvuk jejich po několikanásobném,
úsečném echu opodál zanikal.

Coś mne neodolatelně neznámými těmi
místy táhlo ku předu.

Děsil jsem se hrozně prázdnoty a ti-
chosti těchto katakomb; podivně bylo mi
v těžkém, jakoby tlícím tichu, jež, jako
příkrov hrobový, mi léhalo na prsa i na
mysl.

Jakobych zapadl do sítě nocného, ta-
jenného kouzla; pojednou octl jsem se na
konci tmavého korridoru. Dál jsem ne-
mohl. Kolem tmavo, ticho - - -

Hmataje po slepé, konečné stěně, namakal
jsem kliku. Stísnil mne strach; zdálo se mi
nemožno, že se odhodlám k rozhodnému,

osudnému stisknutí. Ale neznámá síla, jež mě pudila až sem, učinila to za mne. Křik povolila; dveře se pootevřely. - Předemnou rozprostíral se ohromný sál. Jakoby velikolepá, krápačková sluj. Stěny jedna drůza fantastických krystalů, jedno nádherné spektrum.

Tu skupiny obrovitých opálů, stkvějících se jak západ po zmizení slunce; tam veliké kusy iridia, tam oheň zlata; tam modré sloupky berylové, tam fialový almandin a růžový spinel; tam rubín a safír, tam křišťál s amethystem, tam lastury.

Mezi tím vším jako kapky rosy na květnaté louce třpytily se diamanty. Podlaha z lapis lazuli; strop neviditelný Proti stěny tratily se v čiré tmě. Prostřed sálu visela na stříbrném řetězu, jehož konce dohlédnouti možno nebylo, křišťálová lampa. Slabě osvětlovala střed sálu. - Pod lampou stál stolek Vedle stolku seděl muž a psal

Neznámá křik moc táhla mě blíže. - Přistoupil jsem. Mechanicky jezdila ruka tajemného muže po papíře; nahlédl jsem v něj. Ničemu jsem nerozuměl. Samé tajemné znač-

ky, jichž nelze vypočítati. Nikdy před tím jsem jich neviděl. Ani teď nedovedu jich vypočítati. Jsou absurdní, rozumu lidskému nepředstavitelné a přece jsou. Pohledl jsem v tvář muži. Byla nehybná, oči zavřené, tahy přísné, stuhlé. Nic se na muži nehýbalo, jen ruka neslyšitelně sypala na papír řáje podivných známek. Cítil jsem zřetelně, že muž ten je osud. Děšť strašlivých jeho ran dále řinul se na papír. Ve viru citů chopil jsem dýku a zaměřil jí na prsa mužova. V duchu viděl jsem, jak štěstí nastává na světě. - Jak všechno života schopné bez překážky - strašné sudby - hrouší se v šumné katarakty štěstí. Jak spravedlnost panuje zas na světě, a jak pod jejím žezlem, co dobré jest, na povrch, co zlé v podnoží dobrému se dostává. Jak osud nezasahá zlo/volně ž/ivot, by dlouholeté nádeje a tužby bez příčí/ny zl/ostně zničil. Jak člověk nádejně, spoléhaje na vlastní síly, v budoucnost bude hledět, duši svou za jediného pána a boha považuje.

Jen klesne-li tento mrtvý, v nádherném hrobu pohřbený, ale přec strašlivý muž, jen přestane-li to děsné, neúprosné písmo rozhodovati o žití bez rozmýšlení jen sle-
ně. manž. náhodou.

Tu zdálo se mi, že otvírají se oči muže. Nebyly to oči, byly to bezedné hlubiny, a v nich nic, nic!, ale přece tak mnoho - smrti, smrti!

Otáčely se pozvolna na mne ... Zatím bez přetržení házela bílá ruka zdar a zmar, ortel smrti a života na bílý papír. Cítil jsem magnetickou sílu hrozných těch zraků, mrazivá hrůza zalomcovala mnou; údy dřevěněly, jak by mne ovanul dech smrti; ruka s dykou klesla bez vlády A četl jsem v divoké muce v strnulých očích Osudu: "Osud nikdo nezmění; co jednou ustanoveno, stane se, musí se stát!"

Pochopil jsem tato hrůzná slova otroctví, z něhož není vyproštění; neustanovil Osud, by sám zhynul pod mou rukou, nezhyne tedy.

Tedy marno vše úsilí lidské; tedy zůstane člověk věčnou hříčkou, tedy Osud nezhyne a štěstí nebude.

Osud mne táhl až k sobě, osud vytasil mou dyku a namířil na svá prsa - odrazila se od jeho mrtvé hradi. Jak nade mnou právě, tak bude Osud věčně nad celým světem svým terrorismem vládnouti; proti tomu není nápravy, není léku, není vyhojení.

A stále upíraly se na mne strašlivé hlady; zdály se mi býti polypem storamenným, jenž všemi silnými choboty v strašlivé láno své mne stahuje.

Hrůza má dokončila nejvyššího stupně, nevyslovitelného; chtěl jsem vzkřiknout, dech sevřel se mi v hrdle; chtěl jsem prchnout, tím víc blížil jsem se k Osudu.

Štůtečnost opouštěla mne, v extatickém vzrušení mihaly se přede mnou vidity i fantómy. Zdálo se mi, že umírám.

Cítil jsem v posledních momentech jasně úžasnou moc Osudu; to co největší a nejohroznější existuje

Studeným potem oblit protrhl jsem se ze sna. -

A V E R R O I S M U S

Nehnutě leží bezetvárná hmota,
jež ve vesmíru žije bez života,
jež bez konce se přetvořuje, mění
ať v lehkém, prostorném étheru chvění,
ať, světy-li jí s žitím zhaslým vletí
s náručí otevřenou do objetí,
jež přec je směr atomů beze žití,
jíž usouzeno v stálých změnách mřítí.

V tu masu mrtvou, chaosní, bez hnutí
cos náhle vchází, tajný pud, jenž nutí
ji k životu. O velké slavné jméno,
to největší je veškerenstva věno,
to největší je bůh; o jaké štěstí,
že pro vesmír - mrtvolu - stvořen jest!
To síla, kterou veškerenstvo žije,
to velkolepá jesti mystérie,
jež v mrtvý vesmír ve všech částech vchází,
jíž miliony sluncí svit svůj hází
ve prostor a s ním rozkvět, krásu, zdary,
jíž v ruiny se kácívá svět starý,
jíž sám z nich zase k životu vzlétá,
jíž tento v tvary nádherné se splétá,
v nichž věčná, plesná harmonie plane;
k níž - cíli svému - spěchá lidstvo štvané.

A hmota, v které stajen kořen lidský,
když k žití pud v ní vzniká nejlíp vědycky
to kouzlo vznešené, to mysterium žití
v těch hlubinách svých skrytých náhle cítí
a při pramenech všeho, zdrojích, vznících,
v těch posvěcených stojí okamžicích
a chápe k životu úlohu svoji
a v stálém ruchu, vzrůstu ve vývoji
v ní kráčí dál, neb ve svém nitru svírá
životní sílu boha všehomíra,
duši

Ta poutána ač tělem, pán je těla,
i v milionech individuí vždy celá
a jedna velká jest ...

O člověče, zas z země vzchop se prachu
zas důvěřuj, nech o budoucnost strachu:
hleď v nitro své! Tvůj bůh je duše tvoje.
Až skončí zemské strasti, nepokoje,
pak duše tvá se, odkud přišla, vrátí
a v životním se intelektu tratí.

O věř, že všechno musí dobré býti,
že vše tu je - řád věčný vyplniti,
a s resignací svěť se zemské pouti;
až zde ti přáno bude zahynouti
a pro věky v svůj zdroj se stopit jasný,
pak budeš šťastný!.....

Z E N Ě

O země! Ve prostoru říší děsné
jen malý prášek jai, jenž v pouti běsné
ku předu letí, kámen ozžený!
Snad bez účelu, cíle! Kolkol propast bezdná,
a kosmu krajina ledevá, hvězdná,
a v centru: kotouč slunce plamenný.

Tou poutí věčnou zoufalost se vkrádá
v tu mysl lidskou, beznadějně skládá
se ve dlaň chorá hlava člověka.

"Kam spěješ, kde náš cíl?", se každý táže,
"co platná lebky láva, síla paže,
když v ceatě stojí sudba odvěká,

jak démon mrazný, s družkou svojí sarti,
jež všechny záměry a plány drtí
i bujných nadějí rozkvetlý květ?
Co řetězy své láme člověk darmo
a s resignací pod osudu jarmo
přec konečně svůj uklánívá hřbet."

To člověk od věků již trpce cítí,
to v historii, žití vlnobití
jak upír vždy mu v hlava usedá.
I když mu všechno pod rukou se daří,

zas v nekonečné, stahlé nebes tváři
svůj neúprosný osud zablédá.

Tenkrát, když se člověk, země matko,
k tvým nádrám přitulí, za krátko,
na osud zapomene, na strasti.
Onť, že tvůj los i jeho stejný, vidí,
že tvoje osudy jsou osudy i lidí,
že ty jen máš s ním pravé soustrasti.

A hlava jeho spítá k hrudi klesá,
zor šíří se a srdce zase plesá,
když pozří na ty věčné krásy tvé.
A v jeho duši jak lék blahý lije
se všechna tvoje něha, poesie
a šťastným zas se cítí v duši své.

Onť zřejmě cítí, že je souzen tobě,
že život jeden žijete a sobě,
že jeho osud tvým je osudem;
že spolu obou let se v bezdno řítí,
že žití jeho tvoje je i žití,
že hrob je jeho, kde zahyne zem.

O země! Symfonie velkolepá,
ty perle hvězd, ty královno jich lepá,
tys zřídlo věčných, nehynoucích krás!

Tys reditelka velká, nekonečná,
co životů již řádra tvoje ~~umě~~^{vě}čná
let milliony plodí zas a zas!

Zas v přírodě se vidím divukrásné,
zas rozechvěna slyším ptáků zpěvy hlasné,
zas oko vpijí se v tvůj květný šat;
zas chorál lesů splývá s jezer šumy,
jichž slzejasné, modrojasné tlumy
v ně házeny jsou v ladný nesoulad.

Zas strašný moře jek mi řičí ve sny,
zas vodopád řve, blesku zásvit děsný
zas letí chmurnou, dusnou oblohou,
zas v lávě, páře, popelu a kouři
jak tisíc saní dutá sopka bouří,
zas v poušti chrupá písek pod nohou.

Zas sizou oko na jitro se dívá,
když slunce vzejde, akřivan opět zpívá
tu probuzení píseň dojemnou.

Zas hledí v poledne na nivy spící
v luzné noci, jak luna se chvící
svou k zemi šeptá mluvou tajemnou.

O přírodo! O země! Krásná matko!
Jak na tvé něžné hrudi srdci sladko!
Tys vesmír náš! Tys jediný náš svět!
O přivíň každý na prsy se její
neb otamtud vždy sílu ve naději
znát bude znova každý sprahlý ret!

MANNOVÉ SVÉHO "OFFICIA"

Jak věčně kmišti, protivní oni,
již v malém kruhu svého povolání
jen před praecepty jeho hlavu sklání
a s pýchou o své povinnosti zvoní.

Svou šíjí sebevědomě v jho klcní
a rabská služba - cíl jich bez ustání;
ji "povinnost" zvou a se po ní shání,
jim kulmem všeho, vše jim mizí pro ni.

Jich rozhled jí jak rouškou zastřen černou
a duši jejich rabství psovsky věrnou
cíl jeden jimá září přenádhernou.

A slepci! Otrockou svou funkci pernou
se spokojení cítí myslí přetitěrnou...
O věčně směřání s duší melichernou!

M E T E M P S Y C H O S A

V dnech utrpení, veselí i práce
vždy proti vůli musil myslet na to,
že vše, co duše, není změnou spjata.
Zřel duše jedny beze transformace.

A zřel je v toku věčném v čelo rvát se
v tom žití, které děsným bolem jato;
a jedné-li z nich v propast bezdna sváto,
zřel v nové životy je sprchat hladce,

tak žalem žití věčně duše plují
vždy tytéž, z bledých vzdechů trýzně sxtkané
z člověka do člověka se stěhují;

ku cirkulaci odsouzeny plané
se beznadějně z těla v tělo snují....
Jich bolest zžíravá již v děcko kene.

K S V O B O D Ě

O, svobodo! Ty všehomíra heslo,
Ty puše skrytý v každém zvířeti,
Ty duchu, držen v hmoty objetí,
Ty, jímž se v prostor na tisíce hvězd vznesl.
0.

Hle, Tebou v ráji lidské plémě kleslo,
však s tím víc vyrostl v trýzni staletí -
a již Tvé křídlo slyšet šumět,
jak orkánek se na člověka sneslo.

O, blahý čas, kdy zavládneš na zemi,
kdy skutkem bude, o čem teď se sní,
když snové o Tobě tak přeluzní.

O, božský čas, kdy s Tvými perutěmi
se vznese každý nad své duše lemy,
pak teprv lidé budou blaženi.

GENESIS

Když bůh byl sám a kolem něho nic,
ni prostory. Tu bohu náhle plamen
trysk' v nitru mocně - života to pramen -
a tvůrčí tušbou vzplála duchu líc.

A stvořil prostor, oheň vlasatic
a slunci zlato a hvězd chladný kámen -
Duch jeho chvěl se v hmatu jeho rasen ...
O, nebude tak tvořit nikdo víc!

Svou tvorbou bůh se vtělil v svoje dílo:
on, vesmír - jedno tělo dohromady...
O, bohorovná tvoření ty sílo!

A všude nyní zjevuje se bůh:
I v nás i v hmotě. Božský souzvuk všady...
O, svatý každé tvůrčí síly vzruch!

S A T Y R I H E L L A D A

Satyr, ježž uspal Hellady čas snavý
u řeky v sluzi, uprostřed rokytí
se vabudil po staletích; kolkol zřítí
mu jest jen rubáš sněhu ve bělavý...

Šel zdvějí; čas krok mu stále staví:
vše cizí mu, i kraj i spící žití.
Tu v sněhu před sebou zřel město čnítí.
Je za les měl, a všísl se hned v davy.

Byl zavřen v klec a světem ukazován;
lid chechtal se; svět učený na nohou;
za opa, pračlověka považován;

a moudrostí to harašilo mnohou.
Však nikomu z učenců nenapadlo
ta slavná Hellada, v níž vesna vládla.

VZPOMÍNKY Jana Paroubka

Minulo tomu právě 52 let, kdy s námi zasedl do lavic první třídy domažlického gymnasia městský synek Ladislav Klíma, který později, dospív k samostatnému systému filosofickému, udivoval a znepokojoval svými exklusivními myšlenkami. - Narodil se 22. srpna 1878 v Domažlicích v domě č. 2, město. Byl o rok mladší nás, protože jej přivedli do pramy ze čtvrté třídy obecné školy. Byl to tichý a nesmělý hošík, ale záhy jsme poznali jeho lingvistické nadání.

Klíma se rychle duševně vyvíjel. Měl nejen vynikající nadání, ale i vnější okolnosti působily blahodárně. Vyrůstal v něžné dobrotě a duševně sílil pod ochrannými křídly své matky, intelligentní jeanné paní, čtenářky, rozené Burešové z Domažlic. Otce měl zvlášť nadaného, chytrého, rozhodného, dobrého řezníka, rozeného z Vokovic na Smíchovsku. Jako syn statkáře, a byv vyučen mlynářským pomocníkem, stal se Klímův otec později úředníkem v kanceláři svého bratra, advokáta v Domažlicích a získal si značné jmění. Byl radikálem a vedl jako předseda politický klub v Domažlicích. Léta devadesátá byla zvlášť bouřlivá i pro naše městečka, kdy éra staročeská přecházela do mladočeské. V konservativních Domažlicích tento proces urychloval právě Jos. Klíma, který při volbách do Říšské rady r. 1891 účinně pomáhal porazit velmi oblíbeného a zasloužilého domažlického rodáka, proslulého staročecha MUDr. Ant. Steidla. Měl proto v malých myslích některých měšťanů zarputilé odpůrce, kteří nezapomínali.

Syna Ladislava ponechal otec v úplné volnosti, neskrýval před ním text ani nejradikálnější a rozmlouval s ním jako s dospělým. Proto viděl a věděl Klíma víc než my ostatní a měl i tu výhodu,

že si mohl nakoupiti knih dle libosti. V kvartě už přečetl skvělou poesii Jaroslava Vrchlického a do meditace o životě uváděly jej záhy romány ruské. Radostně i žíznivě sytil se klasikou kulturou řeckou a latinskou. Bylo to i zásluhou našeho profesora Klasických řečí, nadaného Dr. E. Štolovského, který nelpěl tak na slovíčku, spíše předkládal ducha staré kultury. Kdo se snažil, mohl se od něho hodně naučiti. Byl veselý, shovívavý, příležitostně i básnil a překládal z klasiků již veršem přízvučným. Ladislava měl opravdu rád. Z Domašlic odešel roku 1906 na akademické gymnásium do Prahy, kde zemřel v únoru 1914.

Klíma se důvěrně nekamarádil se spolužáky. Měl jen intimního přítele v nadaném Jiřím Hostzelovi, pozdějším universitním profesorem a vynikajícím právníkem. Hostzel byl o něco starší, přestoupil k nám do gymnasia z měšťanské školy. Přirozeným právem staršího vedl Klímu a měl naň značný vliv. Přátelství to bylo jistě krásné a pod jeho iniciativním vlivem zrály duševní schopnosti Ladislavovy. Klíma též rád kamarádil se spolužákem Aloísem Radlem, nadaným, bystrým a veselým to hochem, který, později odloživ právnická studia, stal se úředníkem v místodržitelství ústředně a vynikl jako pohotový žurnalista a odhodlaný bojovník za práva sociální.

Ke konci minulého století byl v našem národě zvláštní přerod a zrání myšlenek a talentů. První maturant domašlického gymnasia, K. M. Čapek-Chod, psal již svoje literární prvotiny. Před námi maturovali žáci, kteří později v českém životě zaujali přední postavení jako národohospodáři, finančníci, právníci, lékaři, filosofové a literáti. Ti všichni měli za učitele vynikajícího stylistu Jana Vnoberníka a když pak z Domašlic odešel v r. 1890, přišel

důsledný Gabauerovec a realista, Vojtěch Kebrle, jediný z řidících ještě našich profesorů. V těch letech devadesátých zrála česká moderna a dekadence, brousili svá kritická slova Karásek, Machar, Balda a blížil se odklon od poesie Hálkovy.

To vše četl sextán Klíma. Někdy přinesl mezi nás i překlad francouzských symbolistů, někdy již pronesl významné jméno: Nietzsche. Živá Klímova fantazie, překypující hojnost myšlenek, slov a ideí záhy jej přiváděla k básnění. Nikte-
rak mne nepřekvapilo, když jednoho podzimního dne setkali se se mnou v loubí na náměstí Hostzel, Klíma a Radl a rozvinuli přede mnou plán založení studenetského časopisu. Hoši ve třídě vesměs s nadšením souhlasili a s touto krásnou a zakázanou věcí. Hned byl zvolen redaktorem Alois Radl, vymyšlen překrásný název "Jaré vzlety", koupily se potřebné rekvizity a již dne 15. října 1895 vyšlo prvé číslo. Já nakreslil ozdobné záhlaví, Bartoloměj Jirovec /zemřel později jako jednorozční dobrovolník v Haliči/ krasopisně napsal text a několik rukou ochotných i nadšených snímalo list za listem s hektografické masy. Tisklo se u Radlů. Myslím, že paní Radlová s jistou nedůvěrou i nevůli hleděla na toto naše tajemné počinání. Později jsme tiskli v pokojíku Hostzelově v osamělém domku pod Škarmánem. Časopis dospěl do čísla pátého. Vše pak měla zakončení pro nás sice nevlídné, ale jinak přirozené a nutné. Když se o tomto nedevořeném počinání dověděl profesorský sbor, museli jsme čísla vyšlá zničití a za osobního dohledu Dr Štolovského byla hektografická masa vyškrobána a v Škarmanském potoce s i s plechovou krabicí utopena. Na celé té příhodě a vydáváním našeho časopisu není nic tak důležit-
ného a zvláštního. Nebylo snad střední školy,

kde by se tak nebylo dalo s některými ovšem variacemi. Ale pamětihodné je, že v "Jarých vzletech" jsou uloženy první literární práce budoucího českého filosofa Ladislava Křtiny pod pseudonymem Málek. Bylo jich celkem osm a jsou v této knize otištěny všechny. Nám hochům se nezdály ty básně tankrát být nic zvláštního, samo se rozumělo, že to tak Křima dovedl. Nebylo nám ani nápadné, že v nich úplně schází jinošská erotika. Pročítaje dnes tyto listky téměř půl století staré, který vytryskly z jeho živé fantazie a které přioděl umnou formou verše nebo prosy, ve věku necelých 16 let, cítíme v nich naléhavě závan budoucího filosofa i baletristy.

Když Křima tyto drobnosti psal, zářilo mu ještě štěstí v plné síle a zlatilo mu dny jinošského dospívání. Do této jarní pohody zavánuhl náhle severák a sežehl mu všechnu něžnost, citovost a lásku. Čertin matky /+ 5. května 1894/, babičky /+ 7. června 1894/, tety, bratra Jaroslava /+ 7. července 1888/ a jedenáctileté sestry Aničky, ráčolici, modrooké blondýny /+ 20. února 1895/, náhle osiřel. Zůstaven byl zcela sám sobě, nepoznal již od té doby hřejivé starostlivosti svých nejbližších a pravého lidského štěstí. Zpouštěvničil, šel v n. počádku, oddálil se obvyklému způsobu života, toulal se po lesích i v noci a zabýval se jen do svých knih. V lednu 1895 došlo k jeho vyloučení ze všech rakouských gymnasií. My jsme to považovali za jeho neštěstí, on sám dle svých slov za osvobození.

Pak brzy odešel z Domažlic, kamž se už nikdy nevrátil.

POZNÁMKY Jaroslava Kabeše

Juvenilie Ladislava Klímy, psané v letech 1893 a 1894, tedy, když mu bylo 15-16 let, překvapují svou zralostí. Nemají vnitřní naivnost patnáctiletého gymnasisty ani vnější topornost prvních pokusů o umělecký výraz. Jak prosa, tak i básně, jež tu otiskujeme, jsou vyvřením tak intenzivního duchovního života, že ustupuje do pozadí otázka po "va jích vlivech", která by u literárních produktů člověka patnáctiletého jinak jistě v první řadě upoutávala pozornost. Kdo k nám v těchto sextánských pracích mluví, je už celý člověk, je už hotové individuum a pochyboval-li jsme snad kdy o doslovné pravdivosti klímových slov o počátcích jeho filosofování, máme v jeho příspěvcích do Jarých vzletů doklady o tom, že v tomto směru obsah klímových autobiografií byl vskutku více "pravdou" než "básní". Charakterizoval-li klíma svůj filosofický vývoj jako "odlepování spousty hadrů, v něž zabírala lidská societa můj základní stav: Jsem absolutní", stačí přečíst si prosu Osud či básně Averroismus, abychom takřka s určitostí odhalili bytostné jádro klímovo. Sextán, který napsal verše: "Až skončí zemské strasti, nepokoje, - pak duše tvá se, odkud přišla, vrátí - a v životním se intelektu ztratí" a poslední strofu básně Averroismus, který se v Mancech svého officia sebevědomě odlišuje od s l e p c ů, kteří - "o, věčně směšní s duší malichernou" - "otrockou svou funkcí pernou - se spokojení cítí myslí přetitěrnou...", který v jedné kompozici dovedl obsáhnout celou realitu filosofické soustavy a sevrženě vyslovit celý pohled na život, byl již hotové jádro myslitele. Tento sextán, který chtěl z a b í t o s u d, napsal své

poetické pokusy jako ozvuky četby, ale z vlastního, nepochopitelně hlubokého a mocného myšlenkového usilování.

Každé skutečné umělecké dílo vyráží do své formy z neodolatelného vnitřního napětí intenzivně si uvědomovaného života a tajáklnou zákonitostí umělecké tvorby působí pak nutně jako zdroj síly, která je zrodila. Je ku podivu, jak ryzi jsou v tomto smyslu mladistvé práce Klimovy. Jako celek jsou vlastně prologem jeho příštího myslitelského usilování.

Prosa Osud je přímo typem Klimových pozdějších pros. "Kráčel jsem podivnou motanicí chodeb" - kolikrát se později v díle Klimově setkáváme s touto životní situací? "Cosí mne neodolatelně neznámými těmi místy táhlo ku předu" - který z hrdinů a hrdinek Klimových pros to neprožíval? "Dál jsem nemohl. Kolem tmavo, ticho.... Hmatáje po slepé, konečné stěně, namakal jsem kliku" - kdo by při tom nevzpomenul Utrpení knížete Sternenhocha? "Skutečnost opouštěla mne, v extatickém vzrušení mihaly se přede mnou vidiny i fantomy. Zdálo se mi, že umírám" - to napsal sextán a není to stále se vracející melodie v š e c h pozdějších Klimových prací prosou i prací dramatických?

Emil Filla skompenoval obraz s Klimovou hlavou jako do krajiny strašící skalou, nad kterou se vzpíná kůn. Když jsem dostal první do ruky Klimovy prvotiny, vyvstalo mi v duchu slovo: menhira. Objekt, postavený do přírody hotový. - "Kolokol propast bezdná, - a kosma krajina leďová, hvězdná, a v centru: kotouč slunce plamenný" - to jsou slova sextánova v básně Země a nám, když patříme na uzavřený Klimův život, se zdá, že je v nich vyjádřen celý jeho vnitřní i vnitřní osud. Plamenný kotouč v leďové krajině, týž v 15 letech jako před sarti - jen jasností léty přibývalo.

Při psychologické analýze Křimovy prosy bude jeho chlapecká práce Osud nenahraditelným klíčem, protože je projevem duševních stavů, které jsou asi pro Křimův duševní život rozhodující /na příklad pocity strachu, hrůzy - později "mystického děsu" a potřeba "hledání jistoty", nebo žrtiči vědomí fakta smrti, "hypertrofie vůle" a pozdější Křimův Ludibronism/.

Básně Křimovy /později básně napsal/, jakoby reprezentovaly příští hlavní linie jeho myšlení. "Mannové" svedené ducha a kritika společnosti, Averroismus úsilí o filosofický systém. Slova "O člověče, ... hleď v nitro své" vyjadřují Křimu ve zkratce a symbolu neméně než známá hesla Sokrata či Descartesa. "Ověř, že všechno musí dobré být - že vše je tu - řád věčný vyplnití" - spojeno s "tvůj bůh je duše tvoje" dává osu, kolem níž se vyvíjí celý pozdější Křimův duchovní život. A zní-li nám některá místa /na př. v Genesis: "Svou tvorbou bůh se vtělil v svoje dílo: on, vesmír - jedno tělo dohromady"/ metafysikou hegelovskou, je to projev hluboké duchovní příznácnosti s Hegelem, nikoli jeho vlivu /není známo ani, že by jej Křima tenkrát již četl/. Právě tak nutno považovat básnickou apostrofu "Svobody" /"všehomíra heslo"/ ne za ozvuk četby, ale za výraz nejvnitřnějšího myšlenkového vítězství sextánova. Ostatně i zde jsme před jedním ze základních svorníků příští ideové klenby Křimovy.

"Vščnost" uměleckého projevu tvoří vlastně jen oheň, který v něm je a svítí a Křimovy juvenilie jsou takového ohně výtvozem přímo mohutným. Odrazem i ta pýcha svobody i převahy, která se ostatně projevila i v tom, že a jak nechal Křima svých studií, že a jak ~~xxx~~ "zakasil" svůj život. V senten Satyr a Hellada seplanoucí nitro sextánovo vysmívá jalové "harašící" učenosti, třídicí a klasifikující a neschopné postihnouti

to hlavní: oheň ducha; a táž pýcha planoucího nitra, která diktovala tyto verše, dala promluvit v románě vydaném po 35 letech: "Zaškatulkujá-li mne jednou mezi briganty nebo filosofy, řeknou-li, že jsem nebyl nic, nebo bůh, nebo prase, - lidské ubohosti to jen! Jsem ten, který jsem, dělám, co chci, chci bezmezně vše." - Tedy vskutku menhira, kterou dílo času nepřipravilo o její podobu, naopak: kterou vyjasňovalo a očisťovalo, byť hlavně nástrojem deště, kalu, bláta a pláskanic.

x

Vydáním Klimových juvenilií, které bylo umožněno majetníkem jediného nám známého jejich původního opisu ze ztraceného jinak studentského časopisu "Jaré vzlety," Klimovým spolužákem p. Janem Paroubkem z Domažlic, je k profilu Klimovu přidáno mnoho: základy.

V JARÝCH VZLSTECH

byly otištěny Křimovy práce:

Osud v čísle 2. ze dne 1.XI.1893 a č. 4
z 4.XII.1893, Averroismus v č. 1. z 15.X.
1893, Země v č. 2, 3. z 14.I.1894 a 5.
z 2.II.1894, Mannové v č. 4., Metempsychosa
v č. 5., K svobodě v č. 4., Genesis v č.
4 a Satyr 1 Hellada v č. 5.

Knižní poznámka

Juvenilie Ladislava Klímy, vzpomínky od
Jana Paroubka a poznámky Jar. Kabeše vytiskl
a vydal Jar. Pícka v Praze MCHLI v počtu
106 výtisků. Vyzdobil Jan Konápek.

Tento opis ze září 1982 respektuje plně
pravopis originálu a v próze Osud 2 /až na
malé výjimky/ i řádkování a rozdělování slov
originálu.

